

μηχανίας τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ θὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον ἐπέδρασαν ταῦτα ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως.

Ὡς ἦτο ἐπόμενον κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία τριαυτὴν ὑπέστησαν βλάβην, ὥστε οὐδαμοῦ ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ ὑπάρχοντα τὰ δύο ταῦτα ἀπαραίτητα τοῦ πολιτισμοῦ στοιχεῖα. Πενία καὶ στερήσεις εἶχον διαδεχθῆ τὴν προηγουμένην ὀλβιότητα, ἃς ἐπὶνύξανον καθ' ἑκάστην αἰ καταστροφαι καὶ αἰ κακώσεις. Καὶ ὅμως τὸ ἔμφυτον ἐκεῖνο παρὰ τῷ Ἑλληνι πρὸς τὸ ἐμπόριον αἶσθημα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τοσοῦτον τρανῶς διεκρίθη, καὶ ἡ φυσικὴ πρὸς τὴν ἐργασίαν τάσις αὐτοῦ τὰ μάλιστα συνέτειναν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τουρκικὴ ἀρχὴ ὑπέθαλπε τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην ὁρμὴν ὅπως καρπῶται τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς διὰ τῶν κεφαλικῶν φόρων καὶ τῶν ἄλλων δοσημάτων, τὰ ὅποια ἐπέβαλεν ἐπὶ τῶν ραγια, ἦτοι τῶν ὑποτεταγμένων, ὡς ὠνόμαζον τοὺς χριστιανούς.

Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία ἀνεπτύχθησαν πρῶτον εἰς τὰς ἐπαρχίας ὅταν οἰκογένειά τις ἠγόραζεν ἐν τμημα γῆς ἔθετεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐνὸς σπαγῆ δηλ. ἰππέως τιμαριούχου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδιδεν ἀδράς ἀμοιβὰς καὶ ὅστις ὅμως προεφύλαττεν αὐτὸ ὡς ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς διαθέσεις τῶν Βεηδῶν καὶ τοῦ Καδῆ καὶ ἀπὸ τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας ἐπροξένει, ὡς ἂν ὁ ὀθωμανικὸς στρατὸς διήρχετο ἢ ἠναγκάζετο νὰ διαμείνῃ πλησίον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰς παραδουναβείους χώρας, αἵτινες πάντοτε σχεδὸν ἦσαν κέντρα διαμονῆς τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων ἡ γεωργία οὐδέποτε ἀνεπτύχθη, οἱ δὲ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκεῖνων ἠναγκάζοντο νὰ καταφεύγωσιν εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων ὅπου ἔβοσκον τὰ ποιμνία των καὶ ἀπῆλθον ἀνέσεώς τινος, τιθέμενοι καὶ οὗτοι ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐνὸς βεῆ εἰς ὃν ἐπλήρων ποσόν τι ὡς φόρον. Διὰ τῆς κτηνοτροφίας ταχέως προήχθησαν ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, ὅπερ μεγάλως προώδησε διὰ τοῦ σωτηριωδεστάτου συνεταρισμοῦ πράγματι δὲ ὁ συνε-